

Denne artikel er udgivet i det elektroniske tidsskrift
Artikler fra Trafikdage på Aalborg Universitet
(Proceedings from the Annual Transport Conference
at Aalborg University)
ISSN 1603-9696
<https://journals.aau.dk/index.php/td>

Mobilitetsknudepunkter

Simon Wind, siwi@aarhus.dk, Gustav Friis, guf@aarhus.dk og Mette Kathrine Larsen, meka@urbancreators.dk

Aarhus Kommune og Urban Creators

Abstrakt

Grøn omstilling og strategiske klimamål frem mod 2030 er en realitet vi alle står over for – herunder også Aarhus Kommune. For at Aarhus Kommune kan nå de opstillede klimamål er det ikke længere tilstrækkeligt at satse udelukkende på el-biler, men at der er et behov for at tænke flere virkemidler ind i en større sammenhæng for at opnå den fulde effekt. I den forbindelse er der udarbejdet et referencestudie over forskellige typer af mobilitetsknudepunkter, som tager afsæt i seks forskellige cases i Europa. Casene varierer fra hinanden, og fokus er på at belyse konceptet, konteksten og selve knudepunktet, for at få en samlet forståelse for det enkelte knudepunkt. Slutteligt er der opstillet en række læringspunkter for casene hver især samt en anbefaling til Aarhus Kommune i forhold til deres videre arbejde med mobilitetsknudepunkter.

Nødvendigheden af mobilitetsknudepunkter

Den grønne omstilling presser sig på hos de fleste – både nationalt, regionalt og kommunalt. For at leve op til målsætningerne om reduktion af CO₂, skal der sættes markant ind flere steder i kommunerne for at dette kan lade sig gøre. I Aarhus Kommune forudsættes der et ønske om CO₂-neutralitet i 2030, hvilket betyder, at der i fremtiden skal benyttes mere energieffektive og rene transportformer, således at grønne og aktive mobilitetsformer samt den kollektive transport skal bære en større del af det samlede mobilitetsbehov sammenholdt med i dag.

Aarhus Kommune vokser med 5.000 borgere hvert år. Dette sætter infrastrukturen under pres. I de seneste år er trængslen på det overordnede vejnet vokset, særligt i myldretiden. Flere steder i kommunen er cykelinfrastrukturen under pres, og den kollektive trafik oplever forsinkelser.

Vi skal i højere grad vænne os til at kombinere vores hverdagsrejser af grønnere transportformer og finde alternativer til kun at bruge bilen – og særligt at bruge bilen blot én person. For at det kan lykkes, er det vigtigt med et stærkt og sammenhængende mobilitetssystem, der ansporer til en grønnere transportadfærd. Dette nødvendiggør blandt andet udvikling og udbygning af mobilitetsknudepunkter og kombinationsrejseanlæg, hvor transportformerne mødes, og der er mulighed for at skifte mellem bil, bus, tog, cykel og gang.

Det er således ikke nok blot at tænke i et paradigmeskifte med el-biler, som rygraden i del af den grønne omstilling, men el-biler skal tænkes ind som et virkemiddel for at opnå de strategiske opstillede mål. For at

komme i mål med den grønne omstilling er der behov for, at der opstilles en række virkemidler, som tilsammen opnår klimamålene. Virkemidlerne kan godt stå alene forstået på den måde, at de har en effekt særskilt, men ofte vil effekterne være større, hvis der opstilles flere virkemidler, da de som oftest er afhængige af hinanden for at opnå den fulde effekt.

Urban Creators har for Aarhus Kommune udarbejdet et referencestudie, der belyser relevante og succesfulde cases for forskellige typer af mobilitetsknudepunkter, som medvirker til at sikre attraktiv omstigning mellem de forskellige transportformer samt at understøtte større markedsandele – særligt i den kollektive trafik og de aktive transportformer.

Referencestudiet

Kategorisering af mobilitetsknudepunkter

Der er defineret tre typer af mobilitetsknudepunkter i dette studie som dækker fra store parker-og-rejs-anlæg til strategiske omstigningspunkter til mindre mobilitetsknudepunkter i den tætte by, som er angivet ud fra nedenstående kategoriseringer:

- Fra samkørselsplads til knudepunkt
- Fra station til sted
- Fra stoppested til mødested

På baggrund af de tre ovenstående kategorier er der udvalgt seks cases. For samkørselsplads til knudepunkt er Gieten i Groningen valgt, Malmö og Leuven er valgt som cases under kategorien station til sted, og Siddeburen i Groningen, Vellinge i Skåne og Bergen er valgt under fra stoppested til mødested.

Tilgangen til casene

Formålet med de udvalgte cases er at opnå en viden, hvor Aarhus Kommune har mulighed for at plukke i den viden, som giver mening i en Aarhus Kommune-kontekst.

Tilgangen er bygget op efter i tre-trins-model – koncept, kontekst og knudepunkt, hvor de tre dele undersøges og belyses. Det vil ikke være alle cases, der opfylder alle tre trin – eksempelvis kan én case have et stærkt koncept, hvor der er en række relevante læringspunkter for Aarhus Kommune, men at der for en anden case ikke vil være et stærkt koncept, men at konteksten er sammenlignelig med Aarhus Kommune.

Læringspunkter

På nuværende tidspunkt er referencestudiet endnu ikke afsluttet, men indtil videre er der fundet nogle læringspunkter, som Aarhus Kommune kan tage med videre – både i forhold til de lavthængende frugter, men også til de mere langsigtede og strategiske ændringer.

Fra samkørselsplads til knudepunkt

- Gieten → stærkt koncept (Reis via hub), velfungerende højklasset kollektiv trafik, flere funktioner end blot et omstigningssted

Fra station til sted

Figur 1 De tre forskellige typer af mobilitetsknudepunkter.

- Leuven → forbinde mindre byer til større byer med cykelmotorveje, sammentænke cykel og kollektiv trafik med mobipunkt
- Malmö → struktureret tilgang og analyse af seks terminaler i Malmö

Fra stoppested til mødested

- Vellinge → regionalt BRT-koncept, attraktive og trygge ventefaciliteter samt udvikling omkring stationen
- Siddeburen → lokal forankring, omdannelse af byrummet til byens samlingssted, forbindelse til højklasset kollektiv trafik
- Bergen → klart koncept

Perspektivering

I 2021 udførte Urban Creators et yderligere referencestudie for Aarhus Kommune, der havde til formål at belyse den højklassede kollektive trafik i fem udvalgte casebyer – Bergen, Malmö, Groningen, Nantes og Freiburg. Det var et omfattende referencestudie, som foruden den højklassede kollektive trafik dækker fra planlægning i trafikskaberne til modal split og langsigtet strategisk planlægning. Nogle af læringspunkterne på tværs af de fem casebyer er sammenlignelige med læringspunkterne i dette casestudie, og derfor vil det være relevant at se de to referencestudier i en sammenhæng.